

tudi peča z nasvetovanjem zakonskih prememb iz novih načrtov, kolikor to zahtevajo interesi slovenskega naroda. V ta namen naj se izvoli pripravljalni odbor, ki naj izdela pravila in zvezo ustanovi.

A shod nam ni prinesel samo protesta slovenskih pravnikov proti nezakonitemu postopanju graškega nad-sodišča, ni nam prinesel samo zagotovila, da bode v vsakem naroda velevažni odvetniški in notarski stan z vsemi močmi deloval, da se izvrši ravnopravnost, prinesel nam je tudi novo izjavo za ustanovitev višje sodnije v Ljubljani, izjavo najpoklicanejših faktorjev, in podal je slovenskim državnim poslancem predragocenega materijala gleda dejanskih razmer v uradih na Slovenskem.

Obžalujemo samo jedno: da se na shodu ni govorilo o razmerah na Kranjskem. Res, da je slovensko uradovanje na Kranjskem nekoliko bolj razvito, kakor v drugih slovenskih kronovinah, res, da se tod očitno slovenskemu uradovanju, ne nasprotuje, a razmere vzlic temu niso še take, kakoršne bi morale biti, in povrh — mislimo — da je bil prav občni shod slovenskih odvetnikov in notarjev poklican, sprožiti zahtevo, da se v izključno slovenski Kranjski uvede slovenščina kot notranji uradni jezik.

Prepričani smo, da se bodo slovenski odvetniki in notarji trdno držali storjenih sklepov in iz njih izvajali vse konsekvence in pričakujemo, da bodo slovenski poslanci veliko akcijo rodoljubnih odvetnikov in notarjev podpirali z vso eneržijo, z večjo eneržijo, kakor postopajo navadno v obrambo naših pravic.

Politični pregled.

Položaj. — Nejasnost položaja je postala že mučna. Javno mnenje je popolnoma desorijentirano in zbegano po različnih vesteh, katere so dan na dan drugačne. Sklepanja na podlagi dogodkov in dejstev je postalo nemogoče in morda se tisti ne motijo, ki zatrjujejo, da zategadelj, ker vlada že davno ne ravna po načelih politične logike, ampak se — da se izrazimo sicer nekam travijalno, a vender značilno — samo lovi. Suha dejstva so naslednja: Zastopniki obstrukcijskih strank so izjavili, da na podlagi načrtov za jezikovni zakon, katere je dala vladi napraviti po nemških birokratih, se z vlado ne morejo pogajati o spravi. To pač pomeni toliko, kakor da ne obnehajo od obstrukcije, dokler vlada ne prekliče jezikovnih naredb. Dalje se je vlada pogajala z zastopniki nemškoliberalnih veleposestnikov. Tudi ti so izjavili, da z načrtom jezikovnega zakona niso zadovoljni in da na tej podlagi ni doseči tiste sprave, katera je pogoj ponehanja obstrukcije. Vsakdo je mislil, da je vlada zdaj na jasnem. Jedni so trdili, da ta neuspeh grofa Thuna ni preprašil, da hoče novič začeti pogajanja z obstrukcijskimi strankami, a predno to stori, da v smislu izrečnih želj in pritožb spremeni svoj načrt jezikovnega zakona. Drugi so temu zgovarjali, zlasti glasilo mladočeške stranke. Ta list, čigar dunajska poročevalca, Ryba in Penížek, dobivala svoje informacije direktno od finančnega ministra Kaizla, je zatrjeval v nedeljo, da se vlada z Nemci ne bo več pogajala, ampak da se sedanja, že dve leti trajajoča notranjepolitična kriza gotovo in v kratkem reši izvenparlamentarnim potom in sicer takoj, čim se vlada dogovori z ogerskim ministerstvom. Res je koj na to prišel ogerski ministerski predsednik na Dunaj, kjer se je v tej stvari dogovarjal z grofom Thunom in od koder je potem potoval v

Ischl k cesarju. Verjetno je, da se od izida teh dogovorov z baronom Banffyjem odvisno, kako se razvije kriza, kajti avstrijska vlada se mora pri odločitvi radi obnovitve nagodbe ozirati na ogersko vlado, saj je obnovitev nagodbe poglobitni ako že ne jedini vzrok, da ne odpravi ustave. Ko bi ne bilo brige za nagodbe, bi že davno ne imeli več sedanjega parlamenta. Kaj se je pri pogajanjih z baronom Banffyjem doseglo, to seveda ni še prišlo v javnost. Kar se v tem oziru bere, so same kombinacije. V tem pa se je zgodilo nekaj, česar ni nihče pričakoval. Vlada je povabila zastopnike raznih drugih strank na posvetovanje o svojem načrtu jezikovnega zakona. Najprej se je posvetovala z zaupniki nemške katoliške-ljudske stranke, a poklicati boče tudi zaupnike „Slov. krščansko-narodne zveze“, zaupnike italijanskega in Falkenhaynovega kluba, dočim se je z zaupniki poljskega kluba že dogovarjala. Iz tega se sklepa, da hoče vlada svoj načrt jezikovnega zakona uveljaviti s § 14., torej potom cesarske naredbe, ako se zanj izreko zastopniki tistih strank, katere imajo v parlamentu večino. V zvezi s tem se tudi poroča, da namerava vlada po uveljavljenju tega zakona in po preklicu sedanjih jezikovnih naredb za Češko in za Moravsko sklicati začetkom meseca septembra državni zbor in poskusiti z njim rešitev nagodbe z Oggersko. Ako bi se to vsled nemške obstrukcije ne posrečilo, ako bi nemška obstrukcija zopet onemogočila redno parlamentarno delovanje, potem hoče vlada z radikalno, ustavnopravno reformo narediti konec sedanjemu parlamentu in vstvariti nov parlamentarni organizem.

Čehi in vlada. — Zvrševalni odbor mladočeške stranke je imel te dni shod, na katerem je strankino vodstvo poročalo o svojih pogajanjih z vlado glede jezikovnega zakona. Kakor znano, namerava vlada uveljaviti jezikovno ravnopravnost na ta način, da razdeli Češko in Moravsko na štiri vrste okrajev: na samonemške, na samočeške, na mešovite s češko večino in na mesovite z nemško večino. V samočeških okrajih bi bila češčina jedini uradni jezik in istotako v samo nemških okrajih nemščina, da pa se zagotovi ravnopravnost, bi jezikovni zakon določil, da bi moral v teh okrajih biti pri vsakem uradu vsaj eden, drugega jezika do cela zmožen uradnik, kateri bi vloge predlagal na uradni jezik, dočim bi moralo biti v mešanih okrajih vsaj nekaj uradnikov, zmožnih drugega jezika. Čehi so se izrekli proti tem nasvetom, a tega ukrepa ni jemati preveč tragično. Na taktiko čeških poslancev ne bo to čisto nič uplivalo. Sklep je bil storjen največ zategadelj, da bi radikalna češka stranka ne imela uzroka, hujskati proti mladočeški stranki. Za mladočeško stranko je dr. Baxa to isto, kar je za nemško stranko Wolf.

§ 14. — Sila kola lomi. Ker parlament ne funkcionira, je vlada s cesarskimi naredbami na podlagi § 14. državnih osnovnih zakonov uveljavila celo vrsto zakonskih načrtov. Nemci so zagnali velik hrup ter dokazovali, da je tako vladanje neustavno. Nemško jezo ni težko umeti. Ako uveljavi vlada s § 14. jezikovni zakon in — če privoli v to Oggerska vlada — tudi nagodbo, potem je bila vsa nemška obstrukcija zaman. Uplivni član vodstva ml. češke stranke posl. dr. Stransky je v listu „Lid. Nov.“ objavil prezanimiv članek, v katerem dokazuje, da je vladanje s pomočjo § 14 ne samo popolnoma ustavno, ampak tudi parlamentarno. Vsi na podlagi § 14 izdani zakoni so provizorni in stopijo tisti hip iz veljave, čim jih parlament ne odobri. Vlada jih mora parlamentu predložiti in je torej od parlamenta odvisna. Ne bomo ponavljali juridičnih izvajanj dr. Stranskega, konstatujemo samo, da so v nemških krogih obudila veliko osupljenje, saj sme po teh izvajanjih vlada tudi nagodbo uveljaviti s § 14. Oggerski osnovni drž. zakon določa, da se sme nagodba skleniti le s parlamentarno vladano Avstrijo, le parlamentarnim potom, a po izvajanjih dr. Stranskega je tudi obnovitev nagodbe s pomočjo § 14 parlamentarna in torej dopustna.

Ogerska. — Vlada je sklicala posebno enketo, da se izreče o njenem načrtu avtonomnega carinskega tarifa. Večina zaslišanih izvedencev se je izrekla proti načrtu in sicer radi tega, ker bi carinska vojna, ki bi vsled uveljavljenja tega tarifa nastala mej Cislitvansko in mej Ogersko, utegnila ogerski eksport kmetijskih pridelkov popolnoma podvezati. A da se Ogerska osamosvoji tudi trgovinskopolitični, zato so bili vsi izvedenci.

Francija — Židovstvo bije na Francoskem boj za biti ali ne biti. S tem je povedan uzrok cele takozvane Dreyfusove atêre. Ako se Židom — zapomniti se je treba, da so Židje največ nemške narodnosti — posreči njih akcija, potem bi to utegnulo imeti za Francijo jako nevarne posledice. Doslej so bila židovska prizadevanja zaman, razburila so sicer vse javno mnenje Evrope, razdelila Francijo na dva tabora, raznesla že nekaj ministerstev, a pripomogla so tudi protisemitizmu in ž njim čisti nacionalni ideji na Francoskem do silnega razvoja. Nobena reč tega ne kaže tako jasno, kakor velika navdušenost francoskega naroda za francosko armado. Ta navdušenost je že tolika, da se nekaterniki boje vojaške diktature. Sedanja vlada, dasi po večini vlada radikalne stranke, katera se je doslej večinoma angaževala za Dreyfussa, hoče počenjanju organizovanega Židovstva za osvoboditev izdajalca konec narediti. Kako se je v tem oziru izrekla na usta vojnega ministra Cavaignaca v parlamentu in kako se je izjavil parlament, to smo že poročali zadnjič. Vlada je dala aretovati bivšega podpolkovnika Picquarta, glavno pričo za Dreyfusovo nedolžnost, dala je aretovati bivšega majorja Esterhazyja, glavno pričo za Dreyfusovo krivdo in se sploh energično pripravlja, da pred sodiščem razkrije spletke Dreyfusovega sindikata ter dokaže krivdo, Dreyfusovo, da tako prepriča javno mnenje o ničevnosti Židovskih trditev. Zajedno pa hoče tudi najhujše hujskače na obeh straneh, kateri vznemirjajo prebivalstvo, narediti neškodljive. Mej drugimi je bil te dni obsojen znani romanopisec Zola radi žaljenja vojnega sodišča na jedno leto v ječo. Želeti je, da bi se vojnemu ministru Cavaignacu začela akcija posrežila, da zadobi Francija zopet notranji mir in stari ugled na zunaj.

Špansko-ameriška vojska. — Tudi najprismojnejši španski šovinist je sedaj prepričan, da je Kuba izgubljena. Ljntim bojem za Santjago je konec. Španci se se pač hrabro branili, a po uničenju Cerverovoga brodovja je bilo izgubljeno vsako upanje na rešitev in tako je končno general Toral s 24.000 možmi kapituliral in so Amerikanci Santjago zasedli. Zdaj se Amerikanci pripravljajo, da anektirajo Portorico in da bombardujejo španska obrežna mesta. Admiral Watson je s svojimi ladjami že odrinil v Evropo. Španska bi pač rada sklenila mir, toda ameriški pogoji se jej zde pretrdi, zlasti se ne bi rada odpovedala Portoriki, pa svoji usodi ne uteče. Narod španski seveda ni zadovoljen s tem izidom vojne in ker spoznava da so zgolj merodajni krogi krivi španskega propada, zato se obrača ljudska nevolja najprej proti tem krogom. Vlada se je polastila diktature. Razveljavila je zakon o osebni svobodi državljanov, da bi mogla ljudi streljati in pobijati, ako bi se hoteli iznebiti sedanje kraljice oziroma kralja. Republikanci in Karlisti agitujejo močno po vsi deželi in kdo ve če se vzlic brutalnim varnostnim napravam venderle ne zgodi, da bi morala kralj in kraljica bežati.

Obrtnija.

Prvi splošni zbor slovenskih posojilničarjev.

(Vabilo.)

Našemu pozivu, da se skliče prve dni avgusta t. l. v Ljubljano splošen zbor slovenskih posojilničarjev, se je odzvalo veliko posojilnic, ki so bile zadovoljne

z nasvetovanim dnevnim redom in obljubile ali poslali zastopnike, ali pa so imenovale pooblaščenca. Radi tega je načelstvo podpisane posojilnice sklenilo, da se bode v pondeljek, 1. avgusta, t. l. vršil:

prvi splošni shod zastopnikov slovenskih posojilnic v Ljubljani v „Narodnem domu“, in sicer bode v nedeljo, 31. julija zvečer ob 9. uri predzborovanje, na katerem se bode vršilo posvetovanje o predloženih resolucijah za glavno zborovanje. Glavno zborovanje samo bode pa drugi dan ob 10. uri dopoldne

s sledečim dnevnim redom:

1. praznovanje cesarskega jubileja od strani slovenskega posojilništva;
2. načela in
3. organizacija slovenskega posojilništva;
4. strokovno izobraženje upravnikov slovenskih posojilnic.

K temu zborovanju so povabljeni vsi slovenski posojilničarji, t. j. odborniki, nadzorniki in udje posameznih slovenskih posojilnic in vsi, ki se zanimajo za razvitek slovenskega posojilništva. Udeležite se torej, domoljubi slovenski, mnogobrojno tega shoda, s katerim hočemo v prvi vrsti pokazati, da je tudi slovenskim posojilničarjem, ki se sicer bavijo le s suhoparnim denarnim gospodarstvom, zvestoba do cesarja in avstrijske domovine prva državljanska dolžnost! V drugi vrsti pa se hočemo zjediniti o načelih in organizaciji, hočemo si veliko breme, ki smo si ga naložili, prijateljsko in bratovsko med seboj razdeliti, hočemo storiti še tudi nove korake v vedno večji in večji uspeh slovenskega posojilništva v duhu našega cesarja, ki že toliko let s svojim zlatim izrekom „Viribus unitis“ opominja na slogo vse svoje narode in vse svoje podložnike!

Na veselo svidenje v beli Ljubljani, 31. julija in 1. avgusta.

V Krškem,
meseca julija l. 1898.

Načelstvo
„Centralne posojilnice
slovenske“.

I. Predlog.

Resolucija v zadevi praznovanja cesarskega jubileja:

- a) Ustanovi se v ta spomin dobrodelna zaloga, h kateri naj doprinašajo slovenske posojilnice in hranilnice po svoji moči.
- b) Naloži se ta zaloga obrestonosno pri katerikoli slovenski posojilnici.
- c) Te zaloge se skozi več let (5—10) nihče dotakniti ne sme.
- č) Potem se smejo le obresti te zaloge porabiti v korist slovenskega posojilništva, osobito slovenske posojilniške literature.
- d) Da se to izpelje, pooblasti se posojilnica (hranilnica, ... ki sprejema v to svrho došle novce in jih priobčuje in potrjuje v javnih listih slovenskih.